

FAUNA DE VERTEBRATE TERESTRE A ZONEI HOREȘTI-REZENI DIN CENTRUL REPUBLICII MOLDOVA

DOI: 10.5281/zenodo.4509358

CZU: 502.74:597.6/599(478)

Doctor în științe biologice, conferențiar cercetător **Victoria NISTREANU**

E-mail: vicnistreanu@gmail.com

Doctor în științe biologice, conferențiar cercetător **Anatolie SAVIN**

E-mail: savin.an1948@mail.ru

Doctor în științe biologice, conferențiar cercetător **Alina LARION**

E-mail: larionalina69@gmail.com

Doctor în științe biologice, conferențiar cercetător **Vladimir ȚURCAN**

E-mail: vladimirtsurcan@mail.ru

Doctor în științe biologice, conferențiar cercetător **Veaceslav SITNIC**

E-mail: sitnicv@gmail.com

Natalia CARAMAN

E-mail: cnatusea@yahoo.com

Silvia URSUL

E-mail: lavricsilvia@gmail.com

Doctor în științe biologice **Vitalie AJDER**

E-mail: ajder.vitalie@gmail.com

Vladislav CALDARI

E-mail: vlad.caldari@mail.ru

Institutul de Zoologie

TERRESTRIAL VERTEBRATE FAUNA FROM HOREȘTI-REZENI AREA OF THE CENTRAL ZONE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Summary. The great diversity of biotopes, the varied and abundant vegetation of the Horești-Rezeni area favored the development of a rich fauna of terrestrial vertebrates. Amphibians are represented by 11 species, reptiles – by 8 species. The Red Book of Moldova includes 8 amphibian species and 3 reptile species, at European level all species being protected. Waterfowl and waders were represented by 23 nesting species. In recent years, the diversity and number of nesting species is increasing in the central area of the republic. The Red Book of Moldova lists 9 species of aquatic birds and most species are protected internationally. The mammal fauna was represented by 6 species of insectivores, 10 species of bats, 21 species of rodents, one hare species, 9 species of carnivores and 2 species of ungulates, of which 13 species listed in the Red Book of Moldova. A total of 49 species were registered in the area, which represents 70 % of the total mammal species of the republic. 13 species are included in the Red Book of Moldova and 30 are protected internationally.

Keywords: amphibians, reptiles, birds, mammals, diversity, biotopic distribution, rare species.

Rezumat. Diversitatea mare a biotopurilor, vegetația variată și abundentă a zonei Horești-Rezeni a favorizat dezvoltarea unei faune bogate de vertebrate terestre. Amfibienii sunt reprezentați de 11 specii, reptilele – de 8 specii. În Cartea Roșie a Moldovei sunt incluse 8 specii de amfibieni și 3 specii de reptile, iar la nivel european toate speciile sunt protejate. Păsările acvatice și de baltă clocitoare au fost reprezentate de 23 de specii. În ultimii ani diversitatea și efectivul speciilor cuibăritoare este în creștere în zona de centru a republicii. În Cartea Roșie a Moldovei sunt listate 9 specii de păsări palustre, majoritatea dintre acestea fiind protejate la nivel internațional. Fauna de mamifere prezintă o diversitate mare și numără 6 specii de insectivore, 10 specii de chiroptere, 21 de specii de rozătoare, o specie de iepuri, 9 specii de carnivore și 2 specii de copitate, dintre care 13 specii figurează în Cartea Roșie a Moldovei. În total în zonă au fost înregistrate 49 de specii, ceea ce reprezintă 70 % din totalul speciilor de mamifere de pe teritoriul republicii. 13 specii sunt incluse în Cartea Roșie și 30 sunt protejate la nivel internațional.

Cuvinte-cheie: amfibieni, reptile, păsări, mamifere, diversitate, distribuție biotopică, specii rare.

INTRODUCERE

Zona cuprinsă între satele Horești și Rezeni din raionul Ialoveni, centrul Republicii Moldova, se află la 30-35 km distanță spre sud de Chișinău, conține o mare varietate de ecosisteme naturale și antropizate, printre care se numără păduri naturale, biotopuri palustre, habitate umede, pajiști, pășuni, perdele și plantații forestiere, agroecosisteme. Zona este situată în regiunea landșaftică a Podișului Codrilor, în limitele Podișului Cogâlnicului de Mijloc și face parte din bazinele râurilor Cogâlnic și Botna. Până în prezent, în zonă s-au efectuat cercetări preponderent pe diversitatea vegetală din rezervația naturală „Molești-Răzeni” – o suprafață reprezentativă de pădure de gorun, caracteristică pentru pădurile din sudul Codrilor Moldovei, care cuprinde un genofond constituit din 200 de specii de plante vasculare, dintre care 18 specii de arbori, 13 specii de arbuști și 169 de specii de plante ierboase [1]. Date foarte succinte privind diversitatea lumii animale din rezervație figurează într-o singură lucrare, în care se menționează prezența a 14 specii de reptile și amfibieni, 142 de specii de păsări și 25 de specii de mamifere [2]. Prezența unor specii de animale terestre în zonă este indicată în Atlasele elaborate în cadrul Cadastrului lumii animale a Republicii Moldova [3; 4]. Câteva lucrări dedicate faunei de mamifere din zona centrală a republicii conțin date colectate în zona Horești-Rezeni [5-10].

Scopul lucrării a fost studiul diversității și distribuției biotopice ale speciilor de animale vertebrate terestre din zona Horești-Rezeni.

MATERIALE ȘI METODE

Cercetările au fost efectuate în diverse tipuri de ecosisteme naturale și antropizate din zona centrală a Republicii Moldova, situată între localitățile Horești și Rezeni, în anii 2012–2019. Din această zonă face parte Rezervația naturală „Molești-Răzeni” cu suprafața de 271 ha, altitudine maximă 255 m, altitudine minimă 160 m, altitudine medie 180-230 m, diferențe de nivel 90-105 m, limite de înclinări 4°-10°, expoziții predominante Sud-Est și Nord-Est [2]. Principalele tipuri de ecosisteme sunt pădurile reprezentate de asociații: *Querceta (petraea) herbosa*, *Quercetum (petraea) caricosum*, *Carpineto-quercetum (petraea) herbosum*, *Carpineto-quercetum (petraea) caricosum*, *Fraxineto (excelsior)-querceta (petraea, robur)*, poieni și liziere, precum și pajiști, pășuni, lunci. Pe teritoriul studiat sunt prezente câteva bazine acvatice, dintre care două – lacul Rezeni și rezervorul Rezeni – sunt de o importanță deosebită pentru fauna habitatelor umede din zona centrală. Habitatele din rezervație de importanță

europăună sunt 9170(A) – păduri de stejar cu carpen [2].

Pentru determinarea distribuției și diversității herpetofaunei, pe terenurile studiate au fost efectuate estimări periodice prin metoda traseelor și terenurilor fixe. Suprafața terenurilor fixe a fost de 100-2500 m², lungimea traseelor a variat de la 0,1 la 3 km. Structura calitativă și cantitativă a comunităților de păsări în perioada cuibăritului și migrației s-a elucidat prin utilizarea metodei traseelor cu lungimea de 2-10 km, iar pentru păsările acvatice și de baltă în ecosistemele palustre s-au efectuat trasee pe malurile bazinelor acvatice cu identificarea speciilor și numărului indivizilor la 100 ha de habitat acva-palustru. În cercetările faunei de mamifere s-au utilizat metode vizuale directe, metoda capcanelor pocnitoare și pentru animale vii (mamifere mici), identificarea cu ajutorul detectorului de ultrasunete (chiropterele), evaluarea pe trasee cu lungimea de 1-10 km (lagomorfe, carnivore, copitate).

Analiza ecologică a inclus indicii frecvenței: $F = 100p/P$, unde P – numărul de probe, p – probele în care este prezentă specia; și abundenței speciei $A = 100n/N$, unde n – numărul de indivizi ai speciei i în probă, N – numărul total de indivizi. Semnificația ecologică a fost calculată conform formulei $W = F \cdot A/100$, unde F – frecvența speciei și A – indicele de abundență, iar speciile pot fi subrecedente (sub 1,1 %), recedente (între 1,1-2 %), subdominante (între 2,1-5 %), dominante (între 5,1-10 %) și eudominante (peste 10 %).

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Diversitatea mare a biotopurilor, vegetația variată și abundență a favorizat dezvoltarea unei faune bogate de vertebrate terestre.

Amfibienii sunt reprezentați de 11 specii din ordinele Urodela – *Lissotriton vulgaris* (L., 1758), *L. cristatus* (Laurenti, 1786) și Anura – *Bufo bufo* (L., 1758), *B. viridis* (Laurenti, 1786), *Bombina bombina* (L., 1761), *Pelophylax ridibunda* (Pallas, 1771), *P. lessonae* (Camerano, 1882), *R. temporaria* (L., 1758), *R. dalmatina* (Bonaparte, 1840), *Hyla orientalis* (L., 1758) și *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768), dintre care 8 sunt incluse în Cartea Roșie a Moldovei [11] (tabelul 1). Speciile de amfibieni au fost prezente în biotopurile umede, unde găsesc condiții trofice și de reproducere favorabile. În ecosistemele studiate densitățile speciilor de amfibieni au fost cuprinse între 62 și 2 400 ind./100 ha.

Ambele specii de tritoni se întâlnesc frecvent și cu o semnificație ecologică dominantă sau eudominantă în bazinele acvatice, lunci umede și păduri umbroase. Dintre broaște au fost semnalate mai frecvent broasca râioasă verde, broasca râioasă brună (*B. bufo*), izvora-

Figura 1. Șarpe de alun (*C. austriaca*) devorând o șopârlă (foto V. Țurcan).

șul cu burta roșie (*B. bombina*), broasca roșie de pădure (*R. dalmatina*), broasca roșie de munte (*R. temporaria*). Speciile *R. temporaria*, *P. fuscus*, *H. arborea* au fost observate preponderent în ecosistemele silvice umede și umbroase, cu subarboret dezvoltat, precum și în apropierea bazinelor acvatice cu o semnificație ecologică subdominantă. Din cele 11 specii înregistrate în zonă, 8 sunt incluse în Cartea Roșie a Moldovei [11], iar la nivel european toate speciile sunt protejate, fiind listate în Anexa II (specii de animale strict prote-

jate) și Anexa III (specii de animale protejate) a Convenției de la Berna (tabelul 1). Dintre reptile au fost identificate 8 specii din 2 ordine: Testudines – *Emys orbicularis* (L., 1758) și Squamata – *Anguis fragilis* (L., 1758), *Lacerta viridis* (Laurenti, 1768), *L. agilis* (L., 1758), *Natrix natrix* (L., 1758), *N. tessellata* (Laurenti, 1768), *Coronella austriaca* (Laurenti, 1768), *Vipera berus* (L., 1758), dintre care broasca țestoasă, șarpele de alun (figura 1) și vipera comună sunt specii periclitare, incluse în Cartea Roșie a Moldovei [11].

Broasca țestoasă a fost observată în apropierea bazinelor acvatice cu o semnificație ecologică subdominantă. Șopârlele sunt reprezentate de 3 specii: *L. agilis*, *L. viridis* și năpârca (*A. fragilis*), care sunt comune și preferă liziera pădurii, poienile însoțite cu vegetație ierboasă abundentă, luncile. Speciile genului *Natrix* sunt comune și larg răspândite în sectoarele umede și în apropierea bazinelor acvatice, mai frecvent fiind șarpele de casă, care are plasticitate ecologică ridicată. Speciile rare de șerpi *C. austriaca* și *V. berus* sunt specii silvicole și au fost semnalate preponderent în poienile din interiorul pădurii și la ecotonul ecosistemelor silvice cu habitatele adiacente.

Tabelul 1

Diversitatea și distribuția speciilor de amfibieni și reptile în ecosistemele zonei Horești-Rezeni

Nr.	Specie	Ecosistem						Statut		
		Pădure	Lizieră	Palus- tru	Luncă	Pajiște	Agro	Frecv.	CRM	Conv. Berna
	Amphibia									
1	Lissotriton cristatus	+	-	+	+	-	-	R	VU	Anexa II
2	Lissotriton vulgaris	+	-	+	-	-	-	R	VU	Anexa II
3	Bufo bufo	+	+	+	+	-	-	R	VU	Anexa III
4	Bufo viridis	-	+	+	+	+	+	C	-	Anexa II
5	Bombina bombina	-	-	+	+	-	-	R	VU	Anexa III
6	Rana dalmatina	+	+	+	+	-	-	R	VU	Anexa II
7	Rana temporaria	+	-	-	-	-	-	RR	VU	Anexa II
8	Pelophylax ridibundus	-	-	+	+	-	-	C	-	Anexa III
9	Pelophylax lessonae	+	-	+	+	-	-	C	-	Anexa III
10	Hyla orientalis	+	+	+	+	+	-	R	VU	Anexa II
11	Pelobates fuscus	-	+	+	+	-	+	R	CR	Anexa II
	Reptilia									
12	Emys orbicularis	-	-	+	+	-	-	R	EN	Anexa II
13	Anguis fragilis	+	+	+	+	-	-	C	-	Anexa III
14	Lacerta viridis	+	+	+	+	-	+	C	-	Anexa II
15	Lacerta agilis	-	+	+	+	+	+	C	-	Anexa II
16	Natrix natrix	+	+	+	+	-	+	C	-	Anexa III
17	Natrix tessellata	-	-	+	+	-	-	C	-	Anexa II
18	Coronella austriaca	-	+	-	-	+	-	RR	EN	Anexa II
19	Vipera berus	+	+	-	-	-	-	RR	EN	Anexa III

Notă: CRM – Cartea Roșie a Republicii Moldova, VU – vulnerabilă, EN – periclitată, CR – critic periclitată, R – rară, RR – foarte rară, C – comună.

În Cartea Roșie a Moldovei [11] sunt incluse 3 specii de reptile, dintre cele 8 semnalate în zonă, iar la nivel european toate speciile sunt listate în Anexa II și Anexa III a Convenției de la Berna (tabelul 1).

Existența lacurilor de la Rezeni cu suprafețe mari și a luncilor inundabile a favorizat o faună bogată de păsări acvatice și de baltă atât la cuibărit, cât și în perioada migrațiilor, când pot fi observate câteva mii de exemplare. În ultimii ani numărul și efectivul speciilor acvatice și palustre cuibăritoare este în creștere. În anii 2018–2020 au fost înregistrate la cuibărit speciile *Podiceps cristatus*, *Phalacrocorax carbo*, *Ardea alba*, *Egretta garzetta*, *A. cinerea*, *Nycticorax nycticorax*, *Ciconia ciconia*, *Cygnus olor*, *Anser anser*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Tadorna ferruginea*, *Aythya ferina*, *Gallinula chloropus*, *Fulica atra*, *Vanellus vanellus*, *Tringa totanus*, *Recurvirostra avosetta*, *Himantopus himantopus*, *Larus ridibundus*, *Sterna hirundo* (tabelul 2). În

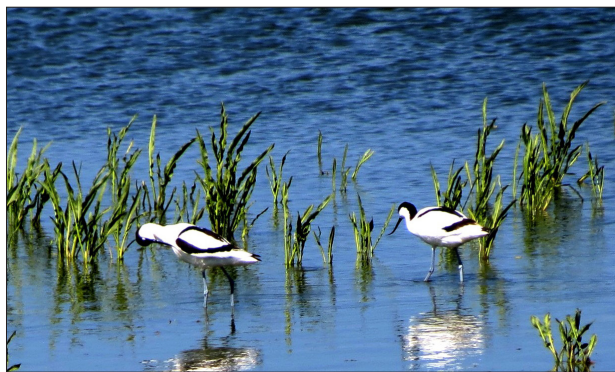

Figura 2. Ciocîntorsul (*R. avosetta*) – specie vulnerabilă (foto A. Savin).

perioada reproductivă a anului 2020 au fost semnalate pentru prima dată în zonă speciile *T. ferruginea* – călifarul roșu și *R. avosetta* – ciocîntorsul (figura 2).

În componența avifaunei clocitoare 6 specii sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova [11]:

Tabelul 2

Diversitatea și efectivul speciilor de păsări acvatice și palustre clocitoare din zona Horăști-Rezeni

Nr.	Specie	Perechi	Statut			
			CRM	DP	CSM	Conv. Berna
1	<i>Podiceps cristatus</i>	3-4	-	-	-	Anexa III
2	<i>Phalacrocorax carbo</i>	8-10	-	-	-	Anexa III
3	<i>Ciconia ciconia</i>	5-6	EN	Anexa I	Anexa II	Anexa II
4	<i>Nycticorax nycticorax</i>	6-8	-	Anexa I	-	Anexa II
5	<i>Ardea cinerea</i>	18-20	-	-	-	Anexa III
6	<i>Ardea alba</i>	4-5	EN	Anexa I	Anexa II	Anexa II
7	<i>Egretta garzetta</i>	1-2	-	Anexa I	-	Anexa II
8	<i>Cygnus olor</i>	1	VU	Anexa II	Anexa II	Anexa III
9	<i>Anser anser</i>	5-7	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
10	<i>Anas platyrhynchos</i>	55-65	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
11	<i>Spatula querquedula</i>	80-110	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
12	<i>Spatula clypeata</i>	8-10	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
13	<i>Tadorna ferruginea</i>	5-6	VU	Anexa I	Anexa II	Anexa II
14	<i>Aythya ferina</i>	10-12	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
15	<i>Fulica atra</i>	20-25	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
16	<i>Gallinula chloropus</i>	5-6	-	Anexa II	-	Anexa III
17	<i>Vanellus vanellus</i>	4-5	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
18	<i>Gallinago gallinago</i>	25-30	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
19	<i>Tringa totanus</i>	10-12	-	Anexa II	Anexa II	Anexa III
20	<i>Recurvirostra avosetta</i>	1-2	VU	Anexa I	Anexa II	Anexa II
21	<i>Himantopus himantopus</i>	3-4	VU	Anexa I	Anexa II	Anexa II
22	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	50-60	-	Anexa II	-	Anexa III
23	<i>Sterna hirundo</i>	8-10	-	Anexa II	Anexa I	Anexa III

Notă: CRM – Cartea Roșie a Republicii Moldova, VU – vulnerabilă, EN – periclitată, DP – Directiva privind conservarea păsărilor sălbatice, CSM – Convenția pentru protecția speciilor migratoare.

barza albă (*Ciconia ciconia*), egreta mare (*A. alba*), lebăda de vară (*C. olor*), călifarul roșu (*T. ferruginea*), ciocîntorsul (*R. avosetta*), piciorongul (*H. himantopus*). Majoritatea speciilor sunt listate în Anexele I și II ale Directivei privind conservarea păsărilor sălbatice, în Anexa II a Convenției pentru protecția speciilor migratoare, toate speciile sunt incluse în Anexa II și III a Convenției de la Berna (tabelul 2).

În perioada de migrație au mai fost semnalate speciile *A. purpurea* (stârc roșu), *A. albifrons* (gârlița mare), *A. erythropus* (gârlița mică), *Scolopax rusticola* (sitar de pădure), *Gallinago media* (becațina mare), *Numenius arquata* (culic mare), *Limosa limosa* (sitar de mal), *Tringa ochropus* (fluierar de zăvoi), *T. nebularia* (fluierar cu picioare verzi). Dintre acestea, stârcul roșu, gârlița mică și becațina mare sunt incluse în Cartea Roșie [11]. În această perioadă păsările acvatică și palustre se acumulează într-un număr foarte mare pe lacurile din zonă și pot număra câteva mii de indivizi.

Speciile de interes vânătoresc din ecosistemele zonei Horești-Rezeni sunt reprezentate atât de specii acvatică și palustre, cât și de prepeliță (*Coturnix coturnix*), potârniche (*Perdix perdix*), fazan (*Phasianus colchicus*), porumbel gulerat (*Columba palumbus*) și turturică (*Streptopelia turtur*).

În perioada de primăvară, în biotopurile favorabile pentru reproducere, reprezentate preponderent de graminee, culturi multianuale și fânețe, prepelița a fost estimată la cuibărit cu o densitate medie de circa 40 ind./100 ha. Efectivul populației potârniche la începutul perioadei nidicole în ecosistemele agrare are o densitate medie de 51 ind./1000 ha. Perechile reproductive au fost observate frecvent ($F = 75-85\%$) pe câmpurile de graminee și culturile multianuale înțelenite cu semnificație ecologică dominantă ($W = 9,2\%$) și densitatea de 4-6 perechi/100 ha. Fazanul are densitatea cuprinsă între 20 și 60 ind./100 ha în biotopurile favorabile, având o densitate medie la reproducere de 30 fazani/100 ha. A fost mai frecvent semnalat în preajma rezervorului Rezeni.

Datorită condițiilor climatice și trofice favorabile din ultimii ani, porumbelul gulerat a fost semnalat la iernat în stoluri mari, de 500-700 de porumbei, iar la cuibărit cu densități de 30-40 perechi/100 ha în păduricile alăturate râulețului Botna. Turturica cuibărește la iziera pădurii, în pădurici insulare, perdele de protecție, livezi abandonate cu o densitate medie de 25 de perechi la 100 ha. În biotopurile arboricole din apropierea apelor are semnificație ecologică dominantă ($W = 14-16$), adaptându-se astfel la condițiile de aridizare crescândă a ecosistemelor.

Fauna de **mamifere** prezintă o diversitate mare și numără 6 specii de insectivore, 10 specii de chiroptere, 21 de specii de rozătoare, o specie de iepuri, 9 specii de carnivore și 2 specii de copitate (tabelul 3). În total, în zonă au fost înregistrate 49 de specii, ceea ce reprezintă 70% din numărul de specii de mamifere de pe teritoriul republicii.

Speciile comune și euritope de insectivore și rozătoare, cum sunt ariciul dunărean, cârțița, orbetele, șoarecele de pădure, cel gulerat, precum și vulpea dintre carnivore, sunt frecvente și larg răspândite pe tot teritoriul rezervației, cu o frecvență de 40 %-100 % și o semnificație ecologică dominantă și eudominantă ($W = 8,8 \%-42 \%$) în ecosistemele studiate.

Au fost înregistrate 10 specii de lilieci, toate fiind semnalate pentru prima dată în zona studiată. Liliacul mic cu potcoavă a fost semnalat în ecosistemele forestiere, la liziera pădurii, de asupra luncilor și pajiștilor. Speciile de apă *M. daubentoni* și *M. dasycneme* au fost înregistrate în biotopurile palustre, liliacul de apă fiind o specie comună în zonă, cu frecvența de 38 % și semnificație ecologică subdominantă, iar cel de iaz – o specie rară, cu frecvența de 12 % și semnificație ecologică recedentă. Liliacul mustăcios și liliacul urecheat brun au fost observați într-un număr redus cu frecvența de 8,2 % și 6,7 %, cu semnificație ecologică recedentă. *P. auritus* preferă biotopurile forestiere, liziera pădurii și luncile cu vegetație lemnoasă, iar *P. austriacus* preferă spațiile deschise. Printre speciile gen. *Pipistrellus* liliacul pitic are tendință de sinantropizare și a fost semnalat în spații deschise, inclusiv agrocoloze, cu o frecvență de 18,3 %. Liliacul pigmeu a fost observat mai rar atât în spații deschise, cât și în păduri, cu o frecvență de 9,1 %. Cele mai frecvente și răspândite specii au fost liliacul de amurg (*N. noctula*) și liliacul cu aripi late (*E. serotinus*), înregistrat în majoritatea ecosistemelor, cu o frecvență de 44,7 % și semnificație ecologică dominantă ($W = 8,1 \%$).

Speciile de pârși și veverița au fost observate preponderent în pădure și la lizieră. *M. avellanarius* (figura 3) și *M. glis*, care este o specie vulnerabilă, protejată de stat [11], au fost semnalate exclusiv în biotopurile forestiere, iar pârșul de pădure (*D. nitedula*) a fost găsit și în agrocoloze cu esențe lemnoase: livezi abandonate și fâșii de copaci care mărgineau terenurile de cereale.

Colonia de popândău pătat, specie vulnerabilă [11], localizată în apropierea rezervorului Rezeni, număra peste 100 de indivizi în anii 2012–2016. În următorii doi ani efectivul speciei s-a micșorat drastic, iar în ultimii doi ani aceasta nu a mai fost semnalată din cauza inundării masive a platoului.

Hârciogul, specie vulnerabilă, protejată de stat [11], a fost înregistrat doar în pajiști și terenuri virane, care sunt habitatele caracteristice ale speciei.

Speciile amfibionte, șobolanul de apă și bizamul, au fost atestate doar în habitatele palustre, la fel ca și forma sălbatică a șobolanului cenușiu care preferă marile bazine acvatice.

Comunitățile de mamifere mici sunt reprezentate de chițcani (fam. Soricidae) și rozătoare mici (fam. Muridae, Cricetidae). Chițcanii au abundență redusă și sunt reprezentați de 4 specii (*Sorex araneus*, *S. minutus*, *Crocidura leucodon* și *C. suaveolens*), dintre care chițcanul de câmp este o specie vulnerabilă, inclusă în Cartea Roșie a Moldovei [11], cu semnificație ecologică recedentă și subrecedentă. Rozătoarele au o semnificație ecologică dominantă și eudominantă ($W_a = 9-27\%$), cu densități maxime ale efectivului în lunile mai-iunie și septembrie-octombrie, după finalizarea procesului reproductiv.

Analiza distribuției biotopice a arătat că *A. uralsensis*, speciile gen. *Microtus* și *Mus*, *C. migratorius* au predilecție pentru toate tipurile de agrocenoze, se întâlnesc mai rar în perdelele forestiere și la liziera pădurii în apropierea nemijlocită a terenurilor cultivate. Șoarecele subteran (*M. subterraneus*), specie silvicolă rară, a fost înregistrată doar într-un singur exemplar în interiorul pădurii cu o semnificație ecologică subrecedentă. Specia silvicolă *C. glareolus* a fost observată în interiorul pădurii, la lizieră și în biotopuri palustre cu vegetație lemnoasă. Cele mai euritope specii au fost *A. sylvaticus*, *A. flavicollis* și *A. agrarius* înregistrate în toate ecosistemele studiate cu o frecvență de 92,8-100 % și semnificație ecologică eudominantă.

Figura 3. Pârș de alun (*M. avellanarius*) – specie comună în habitatele silvice (foto V. Nisteanu).

Cele mai favorabile terenuri pentru *Lepus europaeus* sunt culturile multianuale și pârlăgele, unde specia găsește condiții favorabile pentru reproducere, de adăpost și trofice. Iepurele de câmp este o specie de interes economic, iar gestionarea rațională a acestei resurse cinegetice prețioase, prin limitarea termenelor de vânătoare și a numărului de exemplare extrase, a contribuit la stabilizarea și chiar creșterea efectivului speciei respective în zona centrală a republicii [12].

Diversitatea biotopurilor și baza trofică abundentă (rozătoare, iepuri, păsări) creează condiții favorabile pentru existența și prosperarea multor specii de mamifere carnivore, care sunt reprezentate în zonă de 9 specii (tabelul 3). Dintre acestea pisica sălbatică (*F. silvestris*), vidra (*L. lutra*) și jderul de pădure (*M. martes*) sunt incluse în Cartea Roșie a Moldovei ca specii vulnerabile [11].

Tabelul 3

Diversitatea și distribuția speciilor de mamifere în ecosistemele zonei Horești-Rezeni

Nr.	Specia	Ecosisteme						Statut	
		Pădure	Lizieră	Palustru	Luncă	Pajiște	Agro	CRM	Conv. Berna
	Erinaceomorpha								
1	<i>Erinaceus roumanicus</i>	+	+	-	+	+	+	-	-
	Soricomorpha								
2	<i>Talpa europaea</i>	+	+	+	+	+	+	-	Anexa III
3	<i>Sorex araneus</i>	+	+	+	+	-	-	-	Anexa III
4	<i>S. minutus</i>	+	+	+	+	-	-	-	Anexa III
5	<i>Crocidura leucodon</i>	-	+	+	+	+	+	VU	Anexa III
6	<i>C. suaveolens</i>	-	+	+	-	+	+	-	Anexa III
	Chiroptera								
7	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	+	+	-	+	+	-	EN	Anexa II
8	<i>Myotis daubentonii</i>	-	+	+	+	-	-	VU	Anexa II

9	<i>M. dasycneme</i>	-	-	+	+	-	-	EN	Anexa II
10	<i>M. mystacinus</i>	-	-	-	+	+	-	VU	Anexa II
11	<i>Nyctalus noctula</i>	+	+	+	+	+	+	-	Anexa II
12	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	-	+	-	+	+	+	-	Anexa III
12	<i>P. pygmaeus</i>	+	+	-	+	+	-	-	Anexa II
14	<i>Eptesicus serotinus</i>	-	+	+	+	+	+	-	Anexa II
15	<i>Plecotus austriacus</i>	-	+	-	+	+	+	VU	Anexa II
16	<i>P. auritus</i>	+	+	-	+	-	-	EN	Anexa II
	Rodentia								
17	<i>Sciurus vulgaris</i>	+	+	-	-	-	-	-	Anexa III
18	<i>Spermophilus suslicus</i>	-	-	-	-	+	-	VU	Anexa II
19	<i>Myoxus glis</i>	+	-	-	-	-	-	VU	Anexa III
20	<i>Dryomys nitedula</i>	+	+	-	-	-	-	-	Anexa III
21	<i>Muscardinus avellanarius</i>	+	+	-	-	-	-	-	Anexa III
22	<i>Nannospalax leucodon</i>	-	+	+	+	+	+	-	-
23	<i>Cricetus cricetus</i>	-	-	-	-	+	-	VU	-
24	<i>Cricetulus migratorius</i>	-	-	-	-	-	+	-	-
25	<i>Ondatra zibethicus</i>	-	-	+	-	-	-	-	-
26	<i>Arvicola terrestris</i>	-	-	+	-	-	-	-	-
27	<i>Rattus norvegicus</i>	-	-	+	-	-	-	-	-
28	<i>Mus musculus</i>	-	-	+	-	-	+	-	-
29	<i>M. spicilegus</i>	-	+	-	-	+	+	-	-
30	<i>Apodemus sylvaticus</i>	+	+	+	+	+	+	-	-
31	<i>A. uralensis</i>	-	+	-	-	+	+	-	-
32	<i>A. flavicollis</i>	+	+	-	+	-	+	-	-
33	<i>A. agrarius</i>	-	+	+	-	-	+	-	-
34	<i>Microtus arvalis</i>	-	-	-	-	+	+	-	-
35	<i>M. rossiaemeridionalis</i>	-	+	+	-	-	+	-	-
36	<i>Clethrionomys glareolus</i>	+	+	-	+	-	-	-	-
37	<i>Microtus subterraneus</i>	+	-	-	-	-	-	-	-
	Lagomorpha								
38	<i>Lepus europaeus</i>	-	+	-	-	-	+	-	Anexa III
	Carnivora								
39	<i>Felis silvestris</i>	+	+	-	-	-	-	VU	Anexa II
40	<i>Lutra lutra</i>	-	-	+	-	-	-	VU	Anexa II
41	<i>Mustela nivalis</i>	+	+	-	+	-	-	-	Anexa III
42	<i>Mustela putorius</i>	+	+	-	-	+	+	-	Anexa III
43	<i>Martes martes</i>	+	-	-	-	-	-	VU	Anexa III
44	<i>Martes foina</i>	+	-	-	+	-	-	-	Anexa III
45	<i>Meles meles</i>	+	-	-	-	-	-	-	Anexa III
46	<i>Vulpes vulpes</i>	+	+	-	+	+	+	-	-
47	<i>Canis lupus</i>	+	+	-	-	-	-	-	Anexa II
	Artiodactyla								
48	<i>Capreolus capreolus</i>	+	+	-	-	-	-	-	Anexa III
49	<i>Sus scrofa</i>	+	-	-	-	-	+	-	-

Ecosistemele silvice sunt populate de jderul de pădure, vulpe, viezure, dihorul de pădure și pisica sălbatică. La evaluările din anul curent au fost estimate 36 de vulpi, 16 viezuri, 32 de jderi de pădure, 4 dihori și 7 pisici sălbatice. Cea mai numeroasă și răspândită este vulpea, care populează și lizierele, ecosistemele agrare și de luncă cu o densitate de 8-10 ind./1000 ha. La fel de răspândită este nevăstuica (*M. nivalis*), cu o densitate de 30-40 ind./1000 ha în ecosistemele forestiere, palustre și agrocenoze. Ecosistemele palustre ale rezervorului Rezeni sunt populate de două perechi de vidre.

În zona de pădure și în ecosistemele adiacente își desfășoară activitatea un haitic de lupi (*C. lupus*) cu un efectiv de circa 5-6 indivizi, rareori se întâlnesc indivizi solitari.

Fauna de copitate este reprezentată de două specii: căpriorul (*Capreolus capreolus*) și mistrețul (*Sus scrofa*), care populează preponderent ecosistemele forestiere, însă frecventează cu regularitate și sectoarele adiacente în căutarea hranei, în special în a doua jumătate a anului. Destul de frecvent în apropierea lizierei, a perdelelor forestiere a fost semnalat ecotipul de câmp al căpriorului, efectivul căruia este în creștere în ultimii ani (6-8 ind./100 ha de teren împădurit).

CONCLUZII

Diversitatea mare a biotopurilor, vegetația variată și abundentă a zonei Horești-Rezeni a favorizat dezvoltarea unei faune bogate de vertebrate terestre. Amfibienii sunt reprezentați de 11 specii, reptilele – de 8 specii. În Cartea Roșie a Moldovei sunt incluse 8 specii de amfibieni și 3 specii de reptile, iar la nivel european toate speciile sunt protejate.

Păsările acvatice și de baltă au fost reprezentate de 26 de specii, iar în perioada reproductivă a anului 2020 au fost semnalate pentru prima dată în zonă speciile rare *T. ferruginea* – călifarul roșu, *L. limosa* – sitarul de mal și *R. avosetta* – ciocântorsul. În ultimii ani numărul și efectivul speciilor cuibăritoare este în creștere în zona de centru a republicii. În Cartea Roșie a Moldovei sunt listate 6 specii de păsări palustre clocitoare și 3 specii la migrație. Majoritatea speciilor sunt protejate la nivel internațional.

Fauna de mamifere prezintă o diversitate mare și numără 6 specii de insectivore, 10 specii de chiroptere, 21 de specii de rozătoare, o specie de iepuri, 9 specii de carnivore și 2 specii de copitate. În total în zonă au fost înregistrate 49 de specii, ceea ce reprezintă 70 % din totalul speciilor de mamifere de pe teritoriul republicii. 13 specii sunt incluse în Cartea Roșie și 30 sunt protejate la nivel internațional.

Comunitățile de mamifere mici sunt reprezentate de chițcani (4 specii) și rozătoare mici (10 specii). Analiza distribuției biotopice a arătat că *A. uralensis*, *C. migratorius*, speciile genurilor *Microtus* și *Mus* au predilecție pentru toate tipurile de agrocenoze, *M. subterraneus* este o specie exclusiv silvicolă, *C. glareolus* populează toate tipurile de biotopuri cu esențe lemnoase, iar speciile *A. sylvaticus*, *A. flavicollis* și *A. agrarius* sunt larg răspândite și au semnificație ecologică dominantă și eudominantă.

Cele mai favorabile terenuri pentru *Lepus europaeus* sunt culturile multianuale și pârlăgele, unde specia găsește condiții favorabile pentru reproducere, de adăpost și trofice.

În zonă populează 9 specii de carnivore, dintre care 3 specii sunt protejate de stat, iar cele mai răspândite sunt vulpea, nevăstuica și jderii. Fauna de copitate este reprezentată de căprior și mistreț, care populează preponderent ecosistemele forestiere.

BIBLIOGRAFIE

1. Postolache Gh., Lazu Ș., Chirtoacă V. Aria protejată „Molești-Răzeni”. În: Mediul ambiant. 2006, nr. 2(26), p. 5-9.
2. Andreev A., Bezman-Moseiko O., Bondarenco A., Budzhak V., Cherevatov V., Chiornei I., Derjanschi V., Ghendov V., Jurminschi S., Izverskaia T., Kotomina L., Kovalenco D., Mantorov O., Medvedenco D., Munteanu A., Redcozbov O., Romanciuc A., Rusciuc A., Rusciuc V., Sîrodoev Gh., Șabanova G., Skilskyi I., Sotnikov V., Șubernetki O., Talmaci I., Tișenkov A., Tișenkova V., Țurcan V. Registrul zonelor nucleu ale Rețelei Ecologice Naționale a Republicii Moldova. BIOTICA, 2012, p. 89-91.
3. Munteanu A., Nisteanu V., Savin A., Turcanu V., Corcimaru N., Cebanu A., Moșu A., Romanescu V., Bondarenco A., Andreev S., Larion A., Sîtnic V. Atlasul speciilor de vertebrate (mamifere, reptile, amfibieni, pești) incluse în cadastrul regnului animal al Republicii Moldova. Chișinău: Elan Poligraf, 2013, 100 p.
4. Munteanu A., Zubcov N., Gusan G., Glavan T., Buciuceanu L., Jurminschi S., Mantorov O., Țibuleac T., Știrbu V., Cojan C., Vasilășcu N., Bogdea L., Postolachi V., Țurcanu I., Sîrodoev G. Atlasul păsărilor clocitoare din Moldova. Chișinău: Elena-VI SRL, 2010. 100 p.
5. Larion A., Nisteanu V., Savin A., Sîtnic V. Particularitățile ecologice ale speciei *Mus spicilegus* Petenyi (Muridae, Rodentia) în ecosistemele agrare din zona centrală a Republicii Moldova. Simpozionul științific Internațional „Protecția plantelor – probleme și perspective”, Chișinău, 30–31 octombrie 2012. Chișinău, 2012, p. 148-151.
6. Nisteanu V. Distribution of shrews from genus *Sorex* Linnaeus, 1758 (Mammalia: Insectivora) on the territory of Republic of Moldova. In: Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle Grigore Antipa. 2011, Vol. LIV (2), p. 555-561.

7. Nistoreanu V., Paraschiv D., Savin A., Larion A., Sîtnic V. Comparative analysis of small rodent fauna in agrocenoses from central part of the Republic of Moldova and middle basin of Siret river, Bacau district, Romania. *Studii și Comunicări. Complexul Muzeal „Ion Borcea”, Bacău, România*, nr. 25, 2017, p. 98-102.

8. Savin A., Ciocoi O., Caisîn V., Sîtnic V. Dinamica efectivelor principalelor specii de vânat în Republica Moldova. *Materialele Conferinței Internaționale „Mediul și schimbarea climei: de la viziune la acțiune”*. Chișinău, 2015, p. 231-235.

9. Sîtnic V., Nistoreanu V., Savin A., Larion A. Diversitatea comunităților de mamifere mici în ecosistemele naturale și antropizate din zona centrală a Republicii Moldova. În: *Materialele Conferinței Internaționale „Mediul și schimbarea climei: de la viziune la acțiune”*. Chișinău. 5-6 iunie 2015, p. 236-239.

10. Sîtnic V., Nistoreanu V., Larion A., Munteanu A., Savin A., Postolachi V. Structura și diversitatea comunităților de rozătoare mici în terenurile neprelucrate din zona centrală a Republicii Moldova. În: *Buletinul AȘM. Științele vieții*, nr. 3 (327), 2015, p. 90-98.

11. *Cartea Roșie a Republicii Moldova*, ediția a III-a. Chișinău: Știința, 2015, p. 236-350.

12. Savin A., Ciocoi O. Dinamica efectivului populației iepurelui de câmp (*Lepus europaeus*) în R. Moldova și exploatarea ei cinegetică. *Materialele Simpozionului Internațional dedicat aniversării a 100 ani a academicianului A. Spassky*. 13 octombrie 2017, Chișinău, p. 405-412.

NOTĂ: Studiul a fost efectuat în cadrul proiectului Program de Stat 20.80009.7007.02.

Sergiu Cuciuc. *Primăvara anului 1944*, 1978, u. p., 140 × 140 cm.